

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Ildephonsi Peñafiel E' Societate Jesu, Quondam In
Cusquensi Collegio Sacrae Theologiae Primarij
Antecessoris ... Theologia Scholastica Naturalis**

Peñafiel, Alonso

Lugduni, M.DC.LXXIIX.

7. Ultimo probatur nostra sententia auctoritate Aristotelis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95892](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95892)

Quaest. IV. Vtrum relatio terminetur, &c. 771

nitatis Virginis non habet oppositionem formalem cum filiatione: ergo maternitati vt sic non conuenit formalissime oppositio cum filiatione: ergo supranatur in maternitate vt sic ratio maternitatis, & oppositionis: ergo ratio oppositionis, & maternitatis non sunt idem formaliter, an proinde licet oppositio relativa terminetur ad relativum, non ideo debet necessario colligi, ipsam maternitatem ad relationem terminari; sed potius debere terminari ad absolutum genitum, & idem argumentum potest fieri in relatione effectus vt sic conuenientiae, & disconuenientiae quae prout terminantur ad Deum, non correspondent illis aliae relationes; unde in ipsis ratio relationis identitatis conuenientiae effectus non est idem formalissime, quod relatio oppositionis formaliter cum alia relatione, siquidem in aliquibus saluatur realiter ratio conuenientiae, &c. sine oppositione formali ad aliam relationem, ac proinde in relatione conuenientiae, & effectus distinguuntur formaliter tales respectus: ergo ex eo quod oppositio terminetur ad relativum conuenientiae, disconuenientiae, & relatio effectus non debent terminari ad relativum. Ad hoc respondet P. Rubius in *Logica*, q. 7. de relatione §. Ad argumentum primae opinionis, concedendo quod talibus relationibus sub ratione relationis vt sic, quae est quasi genus ad relationes mutuas, & non mutuas non conueniat terminari ad relativum, conuenire tamen illi ex eo quod sit relatio mutua.

155 Sed contra primo, nam relatio paternitatis, v. g. quae mutua est, quatenus dicit coexistentem relationem sibi oppositam, non habet differentiam essentialiam, quia differat a non mutua: ergo quidquid conuenit illi, vt dicit relationem alteram sibi coexistentem, non est essentialiter ipsi: sed oppositionem formalem actuale dicit, vt habet illam coexistentem: ergo illa oppositio actualis, & formalis non est essentialis: ergo paternitas non refertur per suam entitatem, & essentialiter immediate, & formaliter ad filiationem: sed potius ad genitum immediate, & formaliter, & mediate, remote, & accidentaliter ad filiationem, non per se; sed media oppositio formali, sibi superaddita a parte rei, & a se ipsa ex natura rei distincta. Unde terminus formalis, essentialis, & immediatus paternitatis est absolutum genitum, & terminus formalis, immediatus, & essentialis filiationis non est paternitas: sed generans absolute; terminus autem oppositionis formalis immediatus erit paternitas respectu filiationis. Probatur Antecedens, quia nec relatio creaturae habet aliquid minus essentialiter, ex eo quod non coexistat illi relatio creatoris, nec paternitas quidquam minus haberet entitatis, & essentialis, si Deus impediret relationem filiationis, quia essentia simplex, vt est essentia relationis cum non habeat partes phyficas, aut tota existit, aut nihil illius.

156 Tandem relatio definitur, quod est accidens, cuius totum suum esse est ad aliud; per illud aliud non semper intelligitur altera relatio, quia alias vel non daretur vnum supremum genus, sed duos vel idem poneretur in sui definitione; item quia similitudo in communi non potest referri ad aliam relationem, quia alias referretur ad aliam similem, cum sit relatio aequiparantiae: sed praeter similitudinem in communi non est alia similitudo, cum sit ratio communis abstracta.

R. P. Ildaph. de Penafiel Theol. Schol. Tom. I.

ab omnibus similitudinibus, alias darentur duae similitudines vt sic, quod est inauditum, & absurdum maximum; nam vel secunda similitudo vt sic abstrahitur ab omnibus similitudinibus, vel non abstrahitur; si non abstrahitur: ergo non est similitudo vt sic, & sic non dabantur duae similitudines vt sic, sed vna sola; si abstrahitur ab omnibus: ergo ab eisdem abstrahitur, a quibus prima similitudo vt sic; ergo non est alia a prima similitudine vt sic; sed eadem, quia ab eisdem inferioribus non possunt duae rationes superiores aequales abstrahi, quia abstracta prima, iam non remanet quid abstrahatur vt fiat secunda ratio communis, & sic non possunt dari duae paternitates vt sic, nec duo accidentia vt sic, seu duae substantiae vt sic: ergo non potest dari duplex similitudo vt sic; ergo non omnis similitudo refertur necessario ad relationem; sed vna ad relationem, vt similitudo inter duas paternitates, & altera ad absolutum, vt similitudo inter duo alba: unde similitudo vt sic refertur ad conueniens sibi prout abstrahit a relativo, & absoluto.

SVBSECTIO VII.

Vltimo probatur nostra sententia auctoritate Aristotelis.

Aristoteles aperte docet, relationem sibi immediate oppositam, vt paternitatem, non referri immediate, & essentialiter ad filiationem, sed potius ad genitum absolutum; verba enim Aristotelis reperiuntur *lib. 5. met. cap. 15. vbi* docet clare, ideo visum non referri ad visibile sub hac formalitate, quatenus visibile constituitur ab ipso visu extrinsece sive in esse visibilis, sive in esse visi, quia committeretur in definitione illorum inutilis circulus, cui doctrinae consentiens S. Thomas 1. p. q. 25. art. 3. docet, omnipotentiam Dei non recte definiri per creaturam eadem omnino ratione, quia esset inutilis circulus, in definitione, atque idemmet eodem prorsus modo esset si Pater referretur ad filium, & per illum definiretur; ergo si in visu, & intellectu, quia quibusdam dicuntur relativa tertij generis non mutua, putavit Aristoteles illud esse incommodum, idem in paternitate respectu filiationis existimari debuit; aut si in his nullum est, etiam nullum erit in intelligibili, & visibili respectu visus, & intellectus.

Deinde Aristoteles in praedicamentis, cap. de 158 relatione nunquam dixit: proprium esse relativorum, vt non possit vnum cognosci, nisi cognito alio sub formali ratione relatis; sed non posse relatum cognosci, nisi id ad quod refertur, cognoscatur, quod verissimum est de termino etiam absoluto, vt cognosci non possit relatum, nisi cognoscatur terminus ad quem est relatum, quae etiam ratione definiens Aristoteles, quod non tantum dicitur: sed est ad aliud non dicit relatum est, quod est ad aliud relatum: sed cuius totum esse est ad aliud; alias committeretur circulus vitiosus; nam si Pater ad filium referretur, & filius ad Patrem formaliter, sine dubio Pater per filium definiretur, & filius per patrem; unde de primo ad vltimum patrem per se ipsum & filium etiam per se ipsum definiremus, & sic definitio esset aequae ignota, ac definitum, quod est absurdum.

D d d d d

dum. Probatur illud, nam si diceremus, quid est Pater? & responderemus, est habens filium, & quid est filius? est habens Patrem, sine dubio filius esset habens illum, qui habet filium, & sic idem per idem, dum vnum per aliud, & e contra definiretur.

159 Dices in absolutis esse absurdum circulum, non autem in relativis.

160 Sed contra evidenter, quia absurda, quæ sequuntur in circulo absolutorum sunt: primum quod idem per idem definiatur: secundum, quod definitio sit æque obscura, ac definitum, quæ absurda sunt contra lumen naturale, & contra principia bene definiendis eadem absurda, & inconvenientia sequuntur in relativis, ac in absolutis, & ideo huiusmodi circulus communiter appellatur vitiosus ut in omnibus vitium, & defectus illius ostendatur.

161 Deinde etiam in relativis incideremus in nugationem repetendo definitum in definitione relativi, ponendo definitionem nominis positi in definitione loco ipsius nominis, hoc modo: pater est eius cuius est pater; si pater per filium definiretur, quod absurdum insinuat Aristoteles 5. *metaph.* 5. ubi ostendens quo pacto quædam dicantur referri ad aliud, quia alia prius ad ipsa referantur, à quibus denominationem accipiunt, ita inquit; mensurabile, seibile, & intelligibile eo quod aliud ad illud dicitur, hoc ideo hæc omnia relate dicuntur ad aliud, quia prius ad ea alia dicuntur, subdit rationem his verbis; nam intelligibile significat quod eius est intellectus: non est autem intellectus ad illud, cuius intellectus est, idem enim profecto bis dictum esset, quasi dicat, ideo vocatur aliquid intelligibile, quia circa illud versari potest intellectus; intellectus autem non refertur ad obiectum intelligibile quatenus intelligibile est ab intellectu, seu denominatur ab illo quia diceretur etiam referri ad id, cuius est intellectus, & sic idem bis diceretur, unde daretur nugatoria repetitio.

162 Prosequitur idem Aristoteles alio exemplo, hoc modo, similiter, & visus cuiusdam est visus, non cuius est visus, & si verum est hoc dicere, sed ad colorem, vel aliquid aliud tale, illo vero modo idem bis diceretur, quod visus est, cuius est visus.

163 Quare illis verbis cuius est visus non intelligit Aristoteles subiectum visus ut falso interpretati sunt Commentator, & Alexander, quorum enim disputans de his relativis, diceret non referri ad subiectum, quia idem bis, hoc est ad duo referretur: hoc enim non esset absurdum, unde referri paternitatem ad fundamentum filiationis nullum est inconveniens, sicut nullum est absurdum, oppositionem formalem, & actuale fundamentum in paternitate referri ad filiationem, quæ est fundamentum alterius relationis oppositionis, & ratio evidens est, quia fundamentum filiationis non definitur per paternitatem, quia est prius illa, ac proinde non dependet ab ipsa: nec in suo esse, nec in sui cognitione, potius enim paternitas dependet à tali fundamento filiationis, tam in suo esse, quam in sui cognitione; unde si definiatur paternitas per illud, nullum sequeretur inconveniens, quia illud fundamentum, quod est terminus paternitatis, iterum non definitur per paternitatem; sequeretur quidem maxima absurda, si iterum ipsum definiretur per paternitatem; nam primo idem bis diceretur: secundo, idem

esset simul prius, & posterius respectu eiusdem: tertio daretur circulus vitiosus: quarto definitio eorum esset notum per ignotius explicare, quæ sunt summa absurda; at tamen definire relationem patris per genitum, quod est prius illa, & à quo dependet paternitas, & in eo siltere definitionem, nihil reperio inconvenientis; sicut nihil absurdi adfert secum, definire oppositionem formalem fundatam in paternitate per filiationem priorem natura ipsa oppositione, terminumque formalem suæ dependentiæ, cum talis filiatio nequaquam iterum definiatur per oppositionem, esset vero sine dubitatione magnus defectus, ut dixi, si oppositio, & filiatio essent simul natura, quia simul resisterent (sicut paternitas, & filiatio simul natura sunt, propter simultaneam resultantiam utriusque) & hæc per illam, & e contra definiretur, quare istam definitionem non damnavit Aristoteles ut vitiosam, quia hoc ad rem facere non videbatur.

Intelligit igitur Aristoteles illis verbis visibile, aut intelligibile, (quod subiectum, circa quod dicitur) sub denominatione extrinseca ab ipsa visione proveniente si hæc sit denominatio visi si visibile ut multi asserunt, & ita ait, visus dicitur ad aliquid, non ad id, cuius est visus, id est ad id, quod formaliter constituitur à visu, & ideo dependet ab illo in esse, & cognosci, ac proinde iterum necessario definiendum est per illud v.g. si visus per visum, vel per visibile extrinsece denominatum à visione definiretur; nam si definiatur visus seu visio per ordinem ad visibile, & intellectio per intelligibile, non ut denominantur, & constituuntur in esse visibilis, & intelligibilis, sed potius ut supponuntur in esse obiectivo secundum non repugnantiam, & veritatem transcendentalem entis, quod potest facere eximiationem sui, & secundum quod visibile est aut lux sola, aut color imbutus luce, & illuminatus ab ipsa, nullum inconveniens sequeretur ex tali modo definiendi; e contra vero sequeretur inconvenientia dicta, & sic bis diceretur per repetitionem eiusdem definiti in definitione.

164 Addit, vel quid aliud, confirmando id, quod 163 dicimus, ut lucem comprehendat, & colorem in definitione visi sine ullo inconvenienti, quod aliter eveniret si visum per visibile, ut constituitur à visione definiretur; quod autem in hoc sensu loquatur de visibili, & intelligibili, patet manifestè; siquidem Philosophus probat, visibile, & intelligibile dici à visu, & ab intellectu, quia visus, & intellectus referuntur ad res, quæ taliter denominantur ratione talis terminationis ad ipsas.

165 Adiecit autem per parenthesis, & si verum est hoc dicere, quia vere dicimus visus est ad visibile, ut non repugnans, & quatenus præsupponitur ad omnem denominationem acceptam ab ipsa visione; quibus verbis vitare contendit inconvenientia dicta supra, & quamvis verè dicamus vnum relatum esse alterius relati, ut dimidium dupli dimidium, & pater filij pater, nihilominus nobis non recte ignotescit natura relati talibus modis loquendi, quare licet vulgariter illis modis utamur, dum tamen rectis, & Philosophicis definitionibus nobis explicanda est natura relati, funditus debemus illos destruere, ne puerilem nugationem committamus, & ita mathematici non definiunt dimidium hoc modo, quod est dupli dimidium, sed ita, quod bis sumptum reddit totum,

Quæst. IV. Vtrum relatio terminetur, &c. 773

totum quod nobis docuit Aristoteles *5. met. c. 12.* ubi definitens potentiam activam, non per passivam, quæ est correlativa: sed potius hoc modo definitionem tradit, principium transmutativum in altero, prout alterum est; ecce quomodo non dixit, esse transmutativum principium transmutabilis: ut transmutabile est: sed in altero prout alterum est: sic etiam Pater non recte definitur, qui habet filium, quia rursus dicere deberemus, filium esse, qui habet Patrem, & ita æque ignotum vnum, atque alterum post definitionem maneret: sed dicere debemus, Patrem esse vivens quod produxit aliud vivens in similitudinem naturæ à principio coniuncto; sic enim videtur definitione quoque generationis, quæ non traditur per ordinem ad genitum, sed ad substantiam absolutam; si autem in ordine ad genitum daretur definitio hoc modo, est productio geniti, ridicula esset definitio, nec naturam illius explicaret, cumque eodem modo referatur generatio, & Pater, si generatio refertur ad absolutum, ut sine dubio refertur, ut pater ex supradictis, & per illud definitur; ergo evidenter sequitur, idem dicendum esse secundum mentem Aristotelis de Patre, & his probata manet hæc nostra secunda conclusio.

168 Vt autem ex ipso Aristotele, prima nostra conclusio demonstretur (contra P. Vasquez, qui videtur loco Aristotelis ad probandum nullam relationem posse terminari ad aliam relationem, sed omnes referri necessario ad absolutum,) verba P. Vasquez hæc sunt *tom. 2. 1. p. disp. 159. cap. 6. §. ego.* ego quidem fateor relatum in creaturis nullum referri formaliter ad aliud relatum, sed ad absolutum, idque mihi suadeo ex Arist. *lib. 5. met. cap. 15. &c.* in medium adduco Aristotelem *lib. 2. Elenc. cap. 6. nam. 1. lib. cap. 3.* difficultatem proposuit in hunc modum; si nihil refert loco nominis ponere orationem, hoc est explicationem eius, facile homines cogentur nugari, hoc est idem bis inaniter repetere; cum enim duplum explicatum per orationem idem sit, quod simpli duplum, si dicat aliquis, simpli duplum idem erit ac si dicat, simpli simpli duplum, accipiendo pro illo vocabulo duplum; (quod erat in priori oratione) definitionem illius nempe simpli duplum, & si iterum pro duplo, quod erat in ea posteriori oratione, simpli duplum ponas eius definitionem dicere poteris, simpli simpli simpli duplum.

169 Huic objectioni respondet Aristoteles in *eo 2. lib. cap. 6.* obscuris admodum, & confusis verbis, ex quibus quasi ex nuce maxime elausa hoc nucleum possumus eruere, & educere, nempe hæc nomine ad aliquid relata non significant idem coniunctum, atque separata, eo quod separata à termino relatio significant, aut explicantur per orationem, in qua ponitur terminus relatus, ut cum dicimus duplum est simpli duplum, sed cum ponuntur in oratione simul cum termino relato, non significant, hoc est non debent eodem modo explicari, addito iterum termino relato; quare duplum positum in oratione cum simpli, ut dicimus duplum simpli, non debet iterum explicari per simplum, dicendo est simpli simpli duplum, sed potius debere explicari per fundamentum alterius relationis prius ambabus relationibus: ergo eodem modo dicere possumus, etiam si vnum relatum definiatur per aliud relatum, ut pater per filium loco relati positi in definitione non licere ponere definitionem eius, quatenus relatum est

R. P. Radeph. de Penafiel Theol. Schol. Tom. I.

formaliter, quia posita vere in nugationem incideremus, eo quod licet illud relatum per se sumptum explicetur per aliud relatum simul natura cum ipso, positum tamen in definitione, & coniunctum cum alijs non possit per relatum aliud specificative sumptum addit Aristoteles, quare relatum ad aliud prius causa certe relatum referri, definire quidem sine nugatione contingit.

170 Ecce quomodo Aristoteles absolute docet, non debere vnum relatum per alterum sibi simul relatum defini, quia non refertur ad illud, sed potius definiendum esse vnum relatum per id quod est prius natura se in altero relativo: unde licet patrem formaliter, ut patrem non possumus definire per filium formaliter ut filium, nihilominus possumus definire per substantiam genitam; quia talis substantia est prius natura paternitate, & est causa specificativa paternitatis, quæ iterum non definitur per paternitatem, ac proinde sine nugatione in eo casu definitur paternitas: addit Aristoteles ut constat ex verbis nuper adductis, hoc etiam posse contingere, hoc est posse defini vnam relationem per alteram relationem, si altera relatio, per quam definitur hæc non sit simul natura cum illa, sed potius prior relatione definita, ex eo quod talis relatio sit terminus alterius relationis definitæ, ex cuius positione cum fundamento illius resultat relatio, ut videre est in hoc exemplo manifesto, licet enim paternitatem non possumus definire per filiationem, nihilominus relationem oppositionis, quæ fundatur in paternitate optime possumus definire per filiationem, dicendo, oppositio est repugnantia formalis paternitatis respectu filiationis; sicut etiam possumus definire similitudinem quæ datur in paternitate respectu alterius paternitatis non per alteram similitudinem (quæ existit in altera paternitate, quia ibidem vitium committeremus, propter rationes dictas) sed per alteram paternitatem, quæ est terminus formalis illius, & causa specificativa eiusdem, dicendo est convenientia formalis vnius relationis paternitatis cum altera paternitate, quatenus ambæ sunt rationes referendi generationem ad genitum, quæ definitio nullum nugationis peccatum, aut circuli, & inutilis repetitionis committit; quia iterum paternitas, & filiatio, per quas definiuntur similitudo, & oppositio paternitatis, non definiuntur per oppositionem, & similitudinem dictas.

171 Itaque Aristoteles quando in primis verbis à nobis adductis ex *5. met. & ex cap. ad aliquid negat*, relationem defini per alteram non negavit universaliter ut falso asserunt adversarii aliquam relationem posse defini per alteram; siquidem in secundis verbis adductis ex *2. lib. Elenc. cap. 3. & 6.* evidenter colligitur, vnam relationem posse defini per alteram; solum enim docuit duas relationes simultaneè resultantes, & quæ simul natura sunt, non posse vnam per aliam defini, ut paternitatem per filiationem, & filiationem per paternitatem, quia committerentur absurda dicta; quod autem vna relatio definiatur per alteram, quæ est prior natura se, & terminus ipsius omnino independens in suo esse, & in sui cognitione à relatione definita non solum non negavit Aristoteles, sed etiam clarissime docuit, & demonstravit, ut patet ex adductis à nobis, ex quibus concludo manifeste, & aperte utramque nostram conclusionem docuisse Aristotelem.